

XXI ст.» (1998). Потім було багато міжнародних наукових заходів, міжнародна проектна діяльність, робота і виступи на конференціях європейських професійних організацій (Європейської асоціації педагогічної освіти; Асоціації дослідників у сфері освіти в Європі, інших), та щоразу спрацьовував внутрішній вимір: як би це зробив і як би оцінив Іван Андрійович? Бувають люди, як зорі. І під ними нам радісніше й надійніше живеться, вони вказують нам шлях, хай тернистий, але це шлях до істини науки, до великого Добра. Саме такою бережемо у своїх серцях пам'ять про визначного вченого європейської педагогіки – Івана Андрійовича Зязюна.

Радомський І.П.

кандидат педагогічних наук, доцент
*Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих
імені Івана Зязюна НАПН України
м. Київ, Україна*

ПРОБЛЕМАТИКА ТЕХНОЛОГІЗАЦІЇ ОСВІТИ В НАУКОВИХ ДОРОБКАХ ІВАНА ЗЯЗЮНА

Великої уваги в своїх наукових розвідках академік Іван Зязюн приділяв розгляду питань технологізації освіти.

Великий педагог зазначав, що під тиском технологічного досвіду інших сфер життєдіяльності педагогічні технології здобувають нові можливості впливу на традиційний процес навчання і підвищують його ефективність. Щоправда, цей процес відбувається спонтанно і не завжди керований [3, с. 5].

Визнаючи технологізацію освіти об'єктивним процесом, який постійно розвивається і вектор якого визначається в основному науково-технічним прогресом та технологізацією суспільства, Іван Андрійович зауважував, що головне завдання і смисл освітньої технології – можливість її відтворення для одержання подібних якісних результатів. Цілком зрозумілою позицією науковців-педагогів є та, що «нетехнологізовані освітні нововведення не можуть стати надбаннями педагогів-практиків, бо копіювання унікальних можливостей особистості та її праці утруднені до неможливості. Передаватися можуть лише інструментальні складові» (за В. Беспальком) [1, с. 23].

Однак є прийнятною й зрозумілою інша думка, що повна алгоритмізація освітньої технології малоімовірна через невизначеність, притаманну не лише гуманітарним системам, але й природничо-науковим. Ця невизначеність виявляється, зазвичай, на рівні педагогічної техніки, педагогічної майстерності і є полем ексклюзивної творчості для педагогів. Це означає, що мірилом цінності освітньої технології буде не лише операційно фіксований результат, але й сам процес, прогнозування якого має враховувати його стохастичну (імовірнісну) сутність (там само).

На думку науковця, призначенням освітньої технології є гарантування деякого нижнього порогу імовірності успіху для суб'єктів учіння. Чим вищий цей поріг, тим вища якість технології, що використовується в освітньому процесі.

Будь-який результат при використанні певної технології може покращуватись за рахунок індивідуальної майстерності вчителя. Саме для цього проєктувальники свідомо залишають простір невизначеності в технологіях, що проєктуються. Деколи ця невизначеність залишається нормою продукування неякісної освіти, оскільки не кожен педагог може стати потуж-

ним професіоналом у здійсненні педагогічної дії.

Провідними характеристиками педагогічної технології є ефективність навчання, конкретизація навчальних цілей, наявність критеріїв засвоєння, що коригує зворотній зв'язок, формує і підсумовує оцінки й навчальні процедури, надає інформацію та еталони її засвоєння, тестування, критеріальний контроль, повне засвоєння знань і вмінь.

Розглядаючи сутність понять «педагогічна технологія» і «технологія навчання», І. Зязюн наголошував, що технологія навчання – поняття близьке, але не тотожне педагогічній технології, оскільки воно відображає шлях освоєння конкретного навчального матеріалу (поняття) в межах певного предмету, теми, питання і в межах обраної технології. Технології навчання варіативні і близькі до часткових методик. Вони можуть називатись дидактичними. Їхнє завдання – максимально спростити організацію навчального процесу, зберігаючи його ефективність шляхом передачі творчих функцій учителю. Діяльність педагогів-новаторів стверджує тенденцію до інтеграції засобів, методів і мистецтва викладання з використанням персоніфікованих технологій, які важко, а то й неможливо тиражувати. Задачі відокремлення педагога-технолога від продукту його творчості (технології навчання) і переносу творчого процесу на більш високий рівень організації, очевидно, можуть бути визначені черговим етапом еволюції освіти. Це не означає, що «сократівський діалог» застарів. Сьогодні він актуальний у системі «учень – технологія – учитель», оскільки в цьому випадку викладач перетворюється з педагога-інформатора (транслятора знань) в педагога-методолога, технолога, а учень стає реально активним учасником процесу навчання [3, с. 8].

У процесі підготовки педагогів велику увагу приділяв Іван Андрійович поєднанню технологічності і

творчості. Педагогічна діяльність вимагає розумного поєднання технологічності і творчості у процесі організації освітнього процесу.

На думку І. Зязюна «...у педагогічній діяльності обидва принципи: технологічність і творчість завжди мають бути у розумному поєднанні. Оволодіння певними прийомами, процедурами, операціями дає змогу реалізувати етапність, діяльнісний підхід; наявність і відповідність цілей, змісту, методів – єдність учіння, виховання, розвитку; результативність – виховання потреб, здібностей, норм. З іншого боку, педагогічний досвід – це досвід творчий, переломлений кризь індивідуальність учителя, через яку трансформується будь-яка педагогічна технологія. Сліпе копіювання чужого досвіду не забезпечує формування власного педагогічного досвіду. Лише та його частина, яка піддається відтворенню, може стати надбанням учителя. Ця частина повинна чітко окреслитись, технологічно виокремитись у вигляді прийомів, операцій, процедур, які піддаються численному повторенню» [2, с. 51-52].

Науковець пише: «Педагогічна технологія відтворюється в режимі взаємодії конкретного вчителя і конкретного учня, а отже, є неповторною та творчо переосмисленою. Одна і та сама технологія може бути захоплююче чарівною, ефективною і може бути реалізована убого, потворно. Водночас педагогічні технології мають право на існування.

За приклад можна навести прийом, що використовується для самоаналізу: якщо ви хочете визначити, чи був педагогічний процес педагогічною дією, перевірте наявність критеріїв: природність, цілісність, технологічність і творчість підходу» [2, с. 52].

Отже, на основі аналізу наукових доробок Івана Андрійовича Зязюна можна констатувати, що технологізація в освіті не суперечить творчості педагога. На думку великого педагога, саме її розробка і викори-

стання передбачає творчу активність педагогічного персоналу і здобувачів освіти.

Література

1. Зязюн І. А. Проективний аналіз технологій педагогічної дії / І. А. Зязюн // Педагогіка і психологія. – 2010. – № 2. – С. 22-33.
2. Інноваційні педагогічні технології: посібник / За ред. О. І. Огієнко; Авт. кол.: О. І. Огієнко, Т. Г. Калюжна, Ю. С. Красильник, Л. О. Мільто, Ю. Л. Радченко, К. В. Годлевська, Ю. М. Кобюк. – К., 2015. – 314 с.
3. Педагогічні технології у неперервній професійній освіті : [Монографія] / С. О. Сисоєва, А. М. Алексюк, П. М. Воловик та ін. / [За ред. С. О. Сисоєвої]. – К. : ВІПОЛ, 2001. – 502 с.

Романовський О. Г.,

доктор педагогічних наук, професор,
*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»,
м. Харків, Україна*

Пономарьов О. С.,

кандидат технічних наук, професор,
*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»,
м. Харків, Україна*

ЛІДЕРСТВО І ПЕДАГОГІКА ДОБРА

Історична межа тисячоліть чітко розділила дві епохи не тільки у суто часовому, але й у техніко-технологічному, життєво-ціннісному та духовно-культурному сенсі. Ця межа співпала зі становленням і бурхливим розвитком інноваційного етапу в історії людської цивілізації. Її характерними ознаками є прискорення